
Przemoc – definicja i rodzaje przemocy

GLÓWNY CEL ZAJĘĆ:

Podniesienie wiedzy i świadomości młodzieży na temat przemocy. Zwiększenie umiejętności w zakresie jej rozpoznawania i nazywania.

PO ZAKOŃCZONEJ LEKCJI MŁODZIEŻ

będzie wiedziała:

- ✓ na czym polega przemoc
- ✓ jakie są rodzaje przemocy (fizyczna, psychiczna, ekonomiczna itp.)

będzie umiała:

- ✓ rozpoznawać i nazywać zachowania o charakterze przemocowym

będzie rozumiała:

- ✓ że każda przemoc jest zła
- ✓ że po to, by na nią reagować, trzeba wiedzieć na czym ona polega

METODY PRACY:

- ✓ burza mózgów
- ✓ praca w grupach
- ✓ quiz
- ✓ rozsypanka

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

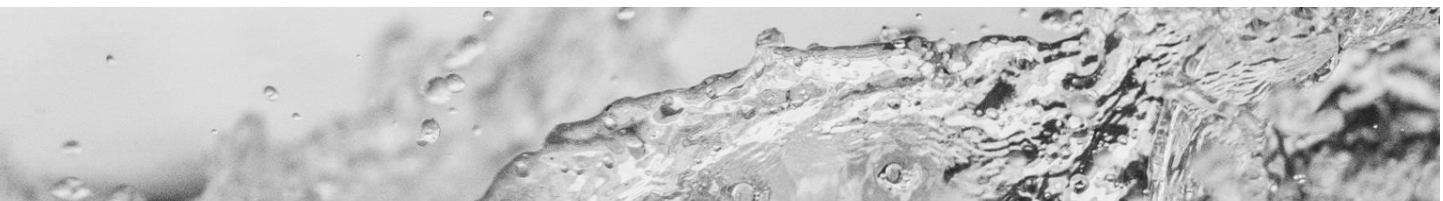
- ✓ wydrukowany quiz
- ✓ wydrukowana rozsypanka

MATERIAŁY POMOCNICZE:

- ✓ filpchart
- ✓ kartki
- ✓ karteczki samoprzylepne
- ✓ markery

CZAS:

- ✓ 60 minut

PLAN ZAJĘĆ :

1. Powitanie i wprowadzenie (2 min.)
2. Burza mózgów – co wiemy o przemocy (5 min.)
3. Przedstawienie definicji przemocy (3 min.)
4. Burza mózgów, przykłady przemocy (10 min.)
5. Praca w grupach – formy przemocy (10 min.)
6. Rozsypanka wyrazowa – definowanie przemocy i jej form (15 min.)
7. Quiz - 10 min.
8. Podsumowanie – 5 min.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1. Powitanie i wprowadzenie (2 min.)

Wyjaśniamy (jeśli nie jesteśmy na co dzień związani z odbiorcami zajęć) kim jesteśmy, czym się zajmujemy na co dzień. Prosimy uczestników o krótkie przedstawienie się.

Jeśli nie znamy młodzieży, dla której prowadzimy zajęcia, możemy wykorzystać karteczki samoprzylepne i poprosić uczestników o wpisanie imion i przyczepienie ich do piersi. W ten sposób będziemy mogli zwracać się do każdego indywidualnie i łatwiej będzie nam nawiązać kontakt z grupą. Przedstawiamy grupie tematykę zajęć i ich cel.

2. Burza mózgów – co wiemy o przemocy (5 min.)

Zachęcamy młodzież do swobodnych wypowiedzi na temat przemocy. Staramy się moderować dyskusję tak, by zebrać informacje niezbędne do zaprezentowania definicji przemocy. Na flipcharcie lub tablicy zapisujemy ważne spostrzeżenia.

Proponowane pytania:

- z jakimi sytuacjami i zachowaniami kojarzy się przemoc
- jak postępuje sprawca, jakie są jego cechy
- jak zachowuje się osoba doświadczająca przemocy
- jaka jest relacja/zależność między osobą doświadczającą przemocy a sprawcą
- jakie warunki muszą być spełnione, by doszło do przemocy

Na tablicy zapisujemy np.

- sprawca jest silniejszy
- sprawca ma władzę
- między sprawcą a osobą doświadczającą przemocy jest zależność
- sprawca chce skrzywdzić, działa świadomie
- bicie, poniżanie, wykorzystywanie
- osoba doświadczająca przemocy cierpi, odczuwa ból, boi się

3. Przedstawienie definicji przemocy (3 min.)

Na podstawie zapisanych na tablicy haseł i spostrzeżeń uczestników przedstawiamy definicję przemocy. Ważne jest by formułować ją z wykorzystaniem tego, co wcześniej powiedziała młodzież. Ułatwi to uczestnikom lepsze zrozumienie tematu.

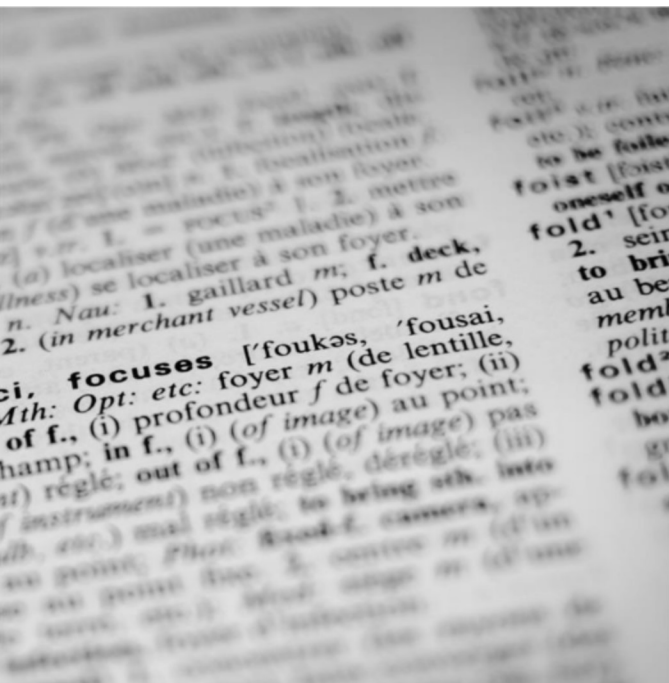
PRZYKŁADOWE DEFINICJE:

wg Słownika Języka Polskiego:

«przewaga wykorzystywana w celu narzucenia komuś swojej woli, wymuszenia czegoś na kimś; też: narzucona komuś bezprawnie władza»

wg Niebieskiej Linii:

„Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra jednostki, powodując cierpienia i szkody”.

Warto również podkreślić i przedstawić uczestnikom uwarunkowania, które sprawiają, że mamy do czynienia z przemocą.

Intencjonalność – przemoc nie jest przypadkowa. Sprawca chce przejąć kontrolę i władzę nad osobą, która jest jego ofiarą.

Dysproporcja siły – sprawca ma przewagę (fizyczną, psychiczną, materialną itp.). Każdy kolejny atak pogłębia dysproporcję.

Naruszanie godności i praw – sprawca poniża, ośmiesza, pozbawia praw, przejmuje kontrolę.

Powodowanie cierpienia i bólu – osoby doświadczające przemocy doznają zarówno szkód fizycznych jak i psychicznych. W efekcie wieloletniej przemocy osoby jej doświadczające mogą dojść do przekonania, że zasługują na takie traktowanie.

PRACA W GRUPIE:

Niektóre ćwiczenia wymagać będą podziału na grupy. Optymalnie grupy powinny liczyć od 3 do 4 osób, jednak jeśli grupa jest liczna, a dodatkowo ogranicza nas czas, możemy stworzyć większe grupy.

4. Burza mózgów, przykłady przemocy (10 min.)

Zachęcamy uczestników do rozmowy i podawania różnych przykładów przemocy. Wysłuchując podanych przykładów staramy się omawiać je pod kątem zakwalifikowania do określonej formy przemocy: **fizyczna, psychiczna, seksualna, ekonomiczna, rówieśnicza itp.**

Jednocześnie na tablicy zapisujemy poszczególne nazwy.

W czasie burzy mózgów wyjaśniamy młodzieży dlaczego dane zachowanie i omawiany przykład zakwalifikowaliśmy w określony sposób.

Podczas krótkich zajęć nie będziemy w stanie przedstawić młodzieży wszystkich rodzajów przemocy. Proponujemy zatem skoncentrować się na kilku ważnych jej formach:

- przemoc psychiczna
- przemoc fizyczna
- przemoc na tle seksualnym
- przemoc ekonomiczna
- przemoc rówieśnicza

5. Praca w grupach – formy przemocy (10 min.)

Dzielimy uczestników na grupy. Każda grupa otrzymuje od nas jeden rodzaj przemocy – psychiczna, fizyczna itp. Zadaniem uczestników jest przygotowanie co najmniej trzech przykładów zachowań, które powodują, że kwalifikujemy je jako daną formę przemocy.

Grupy przedstawiają swoje przykłady.

6. Rozsypanka wyrazowa (definiowanie przemocy i jej form) – 15 min.

Każdy uczestnik otrzymuje od nas jedną karteczkę. Znajduje się na niej hasło lub jego definicja. Uczestnicy chodzą po sali i ich zadaniem jest odszukanie pary, czyli dopasowanie terminu do definicji.

Proponowane hasła i definicje:

PRZEMOC FIZYCZNA

wszelkie celowe, intencjonalne działania wobec dziecka powodujące urazy na jego ciele np.: bicie, szarpanie, popychanie, rzucanie przedmiotami, itp.

Przemoc psychiczna

naruszenie godności osobistej. Przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.: obrażanie, wyzywanie, osądzanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, grożenie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, oczernianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic, sekretów, wyśmiewanie, lekceważenie, itp.

PRZEMOC SEKSUALNA

naruszenie intymności. Przemoc seksualna polega na zmuszanie osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest w pełni świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, nieliczenie się z życzeniami partnerki/partnera, komentowanie szczegółów anatomicznych, ocenianie sprawności seksualnej, wyglądu, itp.

PRZEMOC EKONOMICZNA

naruszenie własności. Przemoc ekonomiczna wiąże się celowym niszczeniem czyjejś własności, pozbawianiem środków lub stwarzaniem warunków, w których nie są zaspokajane niezbędne dla przeżycia potrzeby. Np.: niszczenie rzeczy, włamanie do zamkniętego osobistego pomieszczenia, kradzież, używanie rzeczy bez pozwolenia, zabieranie pieniędzy, przeglądanie dokumentów, korespondencji, dysponowanie czyjąś własnością, zaciąganie pożyczek "na wspólne konto", sprzedawanie osobistych lub wspólnych rzeczy bez uzgodnienia, zmuszanie do spłacania długów, itp.

ZANIEDBANIE

naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich. Jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza np.: nie dawanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nie udzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp.

PRZEMOC

intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody.

Definicje zostały zaczerpnięte ze strony [Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie – Niebieska Linia](#). W przypadku liczniejszej grupy można kilkakrotnie powtórzyć zaproponowane definicje i hasła lub wprowadzić dodatkowe. W każdym wypadku warto pamiętać o omówieniu ćwiczenia i wyjaśnieniu kwestii, które wcześniej nie zostały poruszone na zajęciach.

7. Quiz - 10 min.

Zadanie ma na celu przedstawienie sytuacji związanych z przemocą, które często wiążą się z pewnymi stereotypami lub niewłaściwym pojmowaniem zachowań i sytuacji.

Quiz prowadzony jest z całą grupą. Dzielimy salę na dwie części. Jedna część sali to PRAWDA, druga FAŁSZ. Możemy rozdzielić salę używając taśmy, sznurka albo położyć na podłodze kartki z napisem prawda i fałsz.

W czasie ćwiczenia uczestnicy będą przemieszczać się w zależności od tego, jaką wybiorą odpowiedź.

Sprawcami przemocy seksualnej są najczęściej obcy ludzie.

FAŁSZ

Przemocy seksualnej najczęściej doświadcza się we własnej rodzinie. Podobnie jest z resztą z innymi formami przemocy

Mąż nie może być sprawcą przemocy seksualnej wobec własnej żony. Są przecież parą.

FAŁSZ

Zawsze jeśli dochodzi do sytuacji, w której nie ma zgody ze strony drugiej osoby na zbliżenie, intymność, współżycie, dotyk mamy do czynienia z przemocą seksualną.

Uderzenie dziecka jest czasem niezbędne by je zdyscyplinować, dlatego nie nazywamy go przemocą.

FAŁSZ

Nawet pozornie nieszkodliwe i lekkie uderzenie uczy używania przemocy, wywołuje lęk, upokarza, wzbudza gniew i pragnienie zemsty, niszczy pewność, że dziecko jest kochane, a także uczy akceptowania nielogicznego argumentu: „robię ci krzywdę dla twojego dobra”. W Polsce bicie dzieci jest penalizowane.

Przemoc zdecydowanie częściej dotyka kobiet niż mężczyzn.

PRAWDA

Mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety są sprawcami przemocy.

Gdyby dziecko było bite, miało problemy w domu – powiedziałoby o tym.

FAŁSZ

Dzieci doświadczające przemocy żyją w strachu przed sprawcą. Często informuje je o tym, że nic nie może się wydać, że to co się dzieje należy utrzymać w tajemnicy. Słyszą np. „jeśli powiesz coś komuś, to tata pójdzie do więzienia”, „jeśli się ktoś dowie zabiorą cię do domu dziecka”. Zdarza się często, że dzieci zaprzeczają sytuacji w domu, idealizują opiekuna, milczą. Mogą również przejawiać zachowania agresywne, również autoagresywne, być zamknięte w sobie.

Skoro żona doznająca przemocy nie odchodzi od męża, to widocznie jej to opowiada.

FAŁSZ

Osoby doświadczające przemocy często wpadają w pułapkę. Boją się sprawcy, ale jednocześnie boją się konsekwencji odejścia od niego, często są przekonane, że nie da się od niego uwolnić albo starają się zmieniać własne zachowanie wierząc, że może to mieć wpływ na poprawę i zmianę zachowań sprawcy.

Jednorazowy incydent w rodzinie nie musi wcale oznaczać, że będzie to się powtarzać.

FAŁSZ

Przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem. Przemoc ma tendencję do powtarzania się. Nie zatrzymana eskaluje i przybiera na sile. Nie wolno czekać i łudzić się, że sama się skończy. Przemoc nigdy sama nie mija - trzeba stanowczo powiedzieć NIE i podjąć konsekwentne działania by wyjść z przemocy.

Jeśli ktoś raz stał się ofiarą przemocy to nie znaczy, że jest nią na zawsze.

PRAWDA

Przerwanie przemocy, odejście od sprawcy powoduje, że wychodzimy z roli tzw. ofiary. By podkreślić, że doświadczenie przemocy nie określa człowieka obecnie używa się określenia „osoba doświadczająca przemocy” nie zaś „ofiara”.

Odpowiednie zachowanie, delikatność i unikanie „prowokowania” mogą powstrzymać przemoc.

FAŁSZ

Unikanie sprawcy, omijanie drażliwych tematów, groźby rozwodu, dopasowywanie swojego zachowania do oczekiwań sprawcy są najczęściej bezskuteczne. Sprawca znajdzie inny powód by użyć przemocy.

Realizując ćwiczenie należy omówić poszczególne zagadnienia z młodzieżą i wyjaśnić.

Przez cały czas trwania zajęć dobrze jest budować atmosferę, która pozwala na swobodne wypowiedzianie się i zadawanie pytań przez uczestników.

8. Podsumowanie – 5 min.

W ostatnich minutach zajęć zachęcamy młodzież do zastanowienia się czego nauczyła się i dowiedziała podczas pracy.

Warto również stworzyć przestrzeń do zadawania pytań i dowiedzieć się czy dla uczestników wszystkie poruszone zagadnienia są zrozumiałe.

